

Iktatószám

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

9.439

Szerző

Hely

Cím

Adatok Budapest fejlődéséről.

Forrás:

Vármegye

Személy

Bp.

1913 XI/23

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. tuz.)

Adatok Budapest fejlődéséről

— A főváros 40 éves jubileuma. —

Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottsága impozáns keretek között ünnepelte meg a heten 40 éves fordulóját annak, hogy Pest Budával és Ó-Budával törvényhozási uton egyesített. Az ünnepség a törvényhatósági bizottsági diszközgyűlés formájában folyt le. A székesfőváros negyvenéves fejlődését igen érdekes adatokkal másfélórás beszédben *Bárczy* István polgármester ismertette, akinek beszédéből a következő részt közöljük:

Negyven évvel ezelőtt a főváros beépített része bizony nagyon kicsi volt még. A Lipótvárosban a mai Markó-utcán kívül csak egyes elszórt házak s néhány malom állott, a Teréz- és Erzsébetváros beépített része megszünt a mai Nagykörut táján azonkívül csak a Király-utcában s az Aradi-utcában álltak házak sűrűbben, a többi utcákban csak egyes elszórt házakat, többnyire kicsi kerti házakat találunk. A Kerepesi-ut mentén kihúzódott a város a Rottenbiller-utcaig, de a mellékutcákban alig volt még néhány nagyobb ház s odább kifelé teljesen kiépítetlen volt a tájak, egyedül a Százház csoportja állott már. A Józsefvárosnak és a Ferencvárosnak is csak belső részei voltak sűrűbben beépítve, a külső utcákon, bár a mai utcahálózat nagyobbára már megvolt, gyéren álltak az apró földszintes házak és sok utcában alig volt egy-két ház. Budán a Viziváros és a Tabán s részben a Krisztinaváros volt a teljesen beépített rész. A Várhegyen túl még a Vérmező belső szélén húzó-

dott egy sor ház s az alagut tájának néhány utcája volt gyéren beépítve, de a Vérmezőn túl már alig voltak házak, a Városmajor-utca és a Retek-utca jelölték a város határát. Utlak keskeny beépített terület rész volt s Óbuda is alig terjedt túl a mai Főtéren és a Pacsirtamező-utcán.

40 év előtt 9300 épületünk volt, ma kétszer

annyi van: 18.100. De a 40 év előtti, 9300 épületnek négyötöd része földszintes volt és csak 2 százaléka (200 épület) volt 3 és 4 emeletes, míg ma a földszintes épületek száma lefogyott 80 százalékról 50 százalékra (a város belső részein 40 százalékra) és a 3 és 4 emeletes házak száma föl-emelkedett 200-ról 17-szer annyira, 3370-re. A 3. és 4. emeleten 40 év előtt 17.000 ember lakott, ma 387.000. A földszinti lakók száma megapadt, minthogy a város fejlődésével a földszintet az ipar és kereskedelem foglalta el. A lakások száma volt az egyesülés után első népszámláláskor 1880-ban 72.000, ma 180.000 és a szobák száma 1874-ben 91.000 és ma 327.000.

A budapesten épült házak összes építkezési költsége 1874-től 1912-ig 1800 milliót tesz, tehát közel 2 milliárdot. E befektetés hozzájárul a házbérlővédelem alakjában 1874-ben 45 millió, 1912-ben 181 millió korona volt. Maguknak a közigazgatási épületeknek az értéke 1874-ben 1.300.000 frt volt, a maiak értéke a 20 millió koronánál több.

A városok egyesítésekor a fővárosi közmunkák tanácsa már működik s minthogy a kormány is kiválóképp e hatóságot támogatja, természetes, hogy az elmúlt 40 év nagyrésztében ez a hatóság nagyobb súlyjal lép fel a városrendezési és városépítési kérdésekben.

Ha azokat a nevezetesebb középületeket és közérdekű intézményeket akarnánk felsorolni, a melyek az elmúlt negyven év óta épültek, talán vissza is élünk a tisztelt közgyűlés türelmével.

A város kiépítése természetes vonatkozásban áll a népesség számának emelkedésével. Amint fejlődött és épült a város, úgy haladt a bevándorlás folyamata, amely, mint tudjuk, mindenütt a város felé irányul és amely az ezzel együtt növekedő természetes szaporodással felduzzasztotta a népszámot az 1874. évi 300.000-ról 930.000-re. A népszámnak ilyen nagyméretű fejlődését ez alatt az idő alatt Európában csak néhány német város (Lipcse, Köln, München és Drezda) és Bécs mutatja, azzal a különbséggel azonban, hogy ezek növekedésében nagy szerepe van szomszédközségek több ízben történt bekebelezésének is, amely tényező nálunk eddig teljesen hiányzik. Éppen az utóbbi körülményre való tekintettel bizvást állíthatjuk, hogy az utolsó negyven év alatt Európa egy városának lakossága sem szaporodott olyan arányban, mint a miénk.

Budapestével együtt a szomszédközségek népessége felszaporodott (1870—1910) 36.000-ról 240 ezerre. Ha a szomszédközségek közül csak azok népességét számítanók Budapesthez, amelyek vele már teljesen össze vannak építve és amelyek, ha közigazgatásilag nem is, de egyébként a gyakorlati élet minden vonatkozásában vele egy szerves egészet alkotnak, úgy Budapest lakossága ma már jóval túlhaladná a milliót, körülbelül 1.200.000-re menne.

1874-ben Budapest Európa nagyvárosai között a 16-ik volt; ma a 9-ik. (London, Páris, Berlin, Bécs, Szentpétervár, Moszkva, Konstantinápoly,

keszfővárosi háziyomda 1913

arg, Budapest.) Budapest maga mögött
 gyta 1870 óta Liverpoolt, Glasgownt, Nápolyt,
 Manchestert, Birminghamet, Madridot, Lyont és
 Marseillet és ha a környék hozzácsatolása megtör-
 ténik, úgy el fogja hagyni Hamburgot is. Ha tehát
 Kelet-Európa három nagy városától eltekintünk,
 tudniillik Szentpétervártól, Moszkvától és Konstan-
 tinápolytól, úgy elmondhatjuk, London, Páris,
 Berlin és Bécs után Európa civilizáltabb részének
 következő legnagyobb városa Budapest. Azt hiszem
 ez a tény meghaladja a 40 év előtti derék pestiek
 s budaiak legtulzottabb reményeit.

A megszorodott népesség természetesen több
 tekintetben más jellegű és összetételű is, mint az
 1874. évi volt és e változások közül megelégedéssel
 emelhetünk ki egyhányat. Az egyik a népesség
 majdnem teljes magyarosodása. 1874-ben a né-
 pességnek kevesebb mint fele vallotta magát ma-
 gyarnak, ma magyar anyanyelvű 86 százalék és a
 fejlődés ebben az irányban következetesen és erősen
 halad tovább.

A fejlődésnek egy másik örvendetes vonása a
 közoktatásra hozott áldozatok következménye:

1919. 41. szám.

	1874-ben	1912-ben
a közoktatásügyi kiadások összege	1½ mill. K	30 mill. K
az iskolák száma volt	160	368
az osztályok száma	385	2.961
a tanulók száma	17.500	99.500
a tanerők száma	300	3.455
az iskolai épületek és telkek becsértéke	4 millió K	61 millió K

Ez áldozatok eredményeképpen a népesség mű-
 veltsége is emelkedett. Mig 1870-ben a 15 éven fe-
 lüli népességnek csak kétharmad része tudott írni,
 olvasni és egyharmad része analfabéta volt, ma
 91½ százalék tud írni és csak 7 és fél százalék
 analfabéta, az utóbbiak többnyire károsabb, vidék-
 ről bevándorolt egyének.

	1874-ben	1912-ben
A kórházak száma volt	27	67
Az ágyak száma	3000	14.000
A beteglétszám	33.000	137.000

	1874-ben	1912-ben
A kórházak becsértéke	2.056.000 K	21.000.000 K
A főváros közjótékonyági kiadásai kitettek	117.000 K	1.174.000 K

A főváros összes beruházásainak összege fél-
 milliárd koronát tesz ki.

Ezzel szemben a főváros vagyona 1874-től
 1912-ig 107½ millió koronáról 645 millió koro-
 nára emelkedett.

Ha szembeállítjuk a teher és a vagyon tété-
 leit, úgy azt találjuk, hogy a főváros tiszta va-
 gyona is tetemesen emelkedett. Volt ugyanis tiszta
 vagyon 1875-ben: 81.356.530 korona, 1912-ben:
 287.277.909 korona. Vagyis netto vagyongyarapo-
 dás 200 millió K, azaz 253 százalék.

Végül megemlítem, hogy a főváros hivatalai-
 ban és intézeteiben alkalmazottak száma, beleértve
 az altiszteket, a szolgálkat és állandó munkásokat
 is, 1874-től 1912-ig 1510-ről 8543-ra emelkedett,
 még pedig a közigazdasági tisztviselők és hivatal-
 nokok száma 523-ról 3987-re, a közoktatási sze-
 mélyzet pedig 410-ről 3934-re. A többi a külön-
 féle intézetekre és üzemekre esik. Az összes sze-
 mélyzeti kiadások összege 1874-ben 2½ millió ko-
 rona volt, 1912-ben pedig majdnem 23 millió ko-
 rona.